TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU AVUSTURYA İLE UZUN SAVAŞLAR DÖNEMİ

AVUSTURYA İLE UZUN SAVAŞLAR DÖNEMİ
1591'den beri Osmanlı Devleti'ne ödemesi gereken vergiyi ödememesi ve sınır boylarında yaşanan saldırılar nedeniyle Avusturya'ya karşı sefere karar verilmiştir.
Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya savaş ilan etmesi üzerine papanın faaliyetleri sonucunda Avusturya, Erdel Prensliği, Eflâk ve Boğdan voyvodalıkları ile Lehistan arasında Osmanlı'ya karşı bir Haçlı İttifakı oluşturulmuştur.
1594'te Viyana yolunda stratejik önemi olan Yanıkkale alınmışsa da Haçlı İttifakı karşı saldırıya geçmiş ve Estergon Kalesi'ni ele geçirmiştir. Bu gelişmeler üzerine yeniçeriler, tahta yeni çıkmış olan III. Mehmed'i bizzat sefere gitmeye zorlamıştır. III. Mehmed'in ordunun başında sefere katılması ile Kanuni Dönemi'nde kuşatılan ancak alınamayan Eğri Kalesi fethedilmiştir. 1596'da, Haçova 'da yapılan meydan savaşında Osmanlılar, Avusturya ve Erdel'in oluşturduğu müttefik orduya karşı zafer kazanmıştır. Haçova 'da, kesin bir sonuç alınamadığı için taraflar arasındaki savaşlar on yıl daha devam etmiştir. Bu süreçte Avusturya, Yanıkkale'yi geri almış ve Budin'i kuşatmıştır.Bu savaş yılları, iki taraf arasında Estergon, Kanije ve Belgrad kalelerinin el değiştirmesi ve karşılıklı kuşatmalarla geçmiştir.
Avusturya'nın, Macar topraklarındaki isyanlarla uğraşması ve Osmanlı Devleti'nin de doğuda Safeviler ile mücadeleye devam etmesi üzerine iki devlet arasında **1606 Zitvatorok Antlaşması yapılmıştır.**
Zitvatorok Antlaşması'nın önemli maddeleri şöyledir:
-Osmanlılar, Avusturya arşidükü için Caesar (Sezar) unvanını kullanacaktır.
-Savaş sırasında taraflarca kazanılan topraklar kendilerinde kalacaktır.
-Avusturya yıllık vergi ödemeyecek, imparator bir defaya mahsus olmak üzere 200.000 kuruş gönderecektir.
-Taraflarca esir almak ve kale işgal etmek yasaklanacak, eldeki esirler geri verilecektir.
-Eğri, Kanije ve Estergon kaleleri Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
Bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin sadece Macaristan'da toprak kazanma amaçlarından vazgeçmesi anlamına gelmiyordu. Aynı zamanda Zitvatorok Antlaşması, Avusturya'nın ödemek zorunda olduğu vergilerin kaldırılmasını, Avusturya'nın büyük devlet seviyesine çıkmasını ve Osmanlı Devleti ile diplomatik protokolde eşit olmasını sağlıyordu.
Uzun savaşlar sonucunda imzalanan Zitvatorok Antlaşması ile birlikte Osmanlı Devleti artık Avrupa diplomasisinde mütekabiliyet(karşılıklık) esasını kabul etti. Bu süreçteki askerî seferler ve kuşatmalar, Batı'da Osmanlı Devleti'nin askerî gücünün eski seviyesinde olmadığı hakkında yeni kanaatlerin oluşmasına yol açtı.
Aynı şekilde Osmanlılar da Batı'daki askerî yapıda meydana gelen teknik değişimleri fark etti.
Uzun savaş yılları her iki taraf için de kazanç sağlamaktan ziyade yıpratıcı oldu.

Bu süreçte dışarda **Safeviler** ve **Avusturya**, içerde de **Celâli İsyanları** ile uğraşan Osmanlılar, üç cephede birden mücadele etmek zorunda kaldı.
Bu durum Osmanlı'nın uzun vadeli planlar yerine günü kurtarmaya yönelik pratik ve kısa vadeli siyaset üretmesine neden oldu.
Yavuz Sultan Selim'in 1514 Çaldıran Zaferi ile başlayan Osmanlı-Safevi mücadelesi, Kanuni Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü ile devam etmiş ve 1555 Amasya Antlaşması ile iki devlet arasında barış süreci başlamıştır.
XVI-XVIII. yüzyıllar arasında Osmanlı-Safevi ilişkilerinin kaderini jeopolitik, ekonomik ve dinî faktörler belirlemiş ve bu faktörler iki devlet arasındaki ilişkilerde önemli rol oynamıştır
Safevi Devleti, XVI. yüzyıl sonlarından itibaren Karadeniz kıyılarına çıkmak için tüm Kafkasya'yı ve Batı Türkistan'ı ele geçirmek isteyen bir politika gütmüştür. Osmanlı Devleti ise Kafkasya'yı ele geçirerek Hazar Denizi'ne ulaşmayı ve böylece hem Rusya'nın güneye inmesini hem de Safevilerin Kafkasya'ya ve Batı Türkistan'a doğru yayılmasını engellemek istemiştir. Bu sayede Osmanlılar, Rus ve Safevi tehditlerini ortadan kaldırarak devletin bütünlüğünü korumayı amaçlamıştır.
1590 Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması'na göre; Nahçıvan Azerbaycan ve çevresi Osmanlı'ya bırakılmış, sınırlar Hazar Denizi'ne kadar ulaşmıştır. Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin doğuda en geniş sınırlara ulaştığı antlaşmadır.
1611 Nasuh Paşa Antlaşması'na göre; Ferhat Paşa Antlaşması'yla alınan yerler geri verilmiş, eski sınırlara dönülmüştür. Ayrıca İran yılda iki yüz deve yükü ipek vergi vermeyi kabul etmiştir.
İran'ın Nasuh Paşa'da vaat ettiği vergiyi ödememesi üzerine yapılan savaşlar sonucunda 1618 Serav Antlaşması imzalanmıştır. Buna göre Nasuh Paşa'nın şartları tekrar edilmiş, yani İran vergiyi ödemeyi tekrar kabul etmiştir.
1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması'na göre; Bağdat Osmanlılarda kalacak, Revan ve Azerbaycan İran'a bırakılacak, Zağros Dağları sınır kabul edilecektir.Bugünkü Türk-İran sınırları çizilmiş ve uzun süren bir barış dönemi başlamıştır.

SORULAR

SORU 1:
Avusturya ile yapılan Zitvatorok Antlaşması ile, Avusturya arşidükü protokol bakımından Osmanlı padişahına eşit sayılacaktı.
Zitvatorok Antlaşması'ndaki bu maddeye bağlı olarak Osmanlı Devleti hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşmak mümkündür?
A) Toprak kaybı yaşandığı
B) Askerî bir zafer kazanıldığı
C) İki devlet arasında mütekabiliyet esasının belirleyici olduğu
D) Dış politikada Avusturya ile ortak hareket edildiği
E) Avusturya'da "Arşidüklük" makamının resmen tanındığı

Cevap: C

SORU 2:
Osmanlı Devleti'nin İran ile yaptığı antlaşmalar ve özellikleri hakkında aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?
A) Ferhat Paşa Antlaşması - Osmanlı Devleti'nin doğuda en geniş sınırlara ulaşması
B) Nasuh Paşa Antlaşması - Ferhat Paşa Antlaşması ile kazanılan yerlerin İran'a geri verilmesi
C) Kasr-ı Şirin Antlaşması - Günümüz İran sınırının çizilmesinde belirleyici olması
D) Amasya Antlaşması - Osmanlı Devleti'nin İran ile yaptığı ilk antlaşma olması
E) Serav Antlaşması - Osmanlı'nın doğuda topraklarına toprak kattığı son antlaşma olması

Cevap: E

SORU 3:
Osmanlı Devleti XVII. yüzyılda Avusturya ile yaptığı savaşları genelde kazanmasına rağmen bu başarısını diplomasiye yansıtamamıştır.
XVII. yüzyılda:
I. İran ile savaşması
II. Anadolu'da iç isyanlar ile uğraşması
III. Islahat çalışmalarını başlatılmış olması
yaşanan durumlardan hangileri, bu soruna gerekçe oluşturmuştur?
A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III
E) I - II ve III

Cevap: C